

W. Kelly

De christelijke eredienst

Aanbidding van de Vader in geest en waarheid

'Maar er komt een uur, en het is er, dat de ware aanbidbers de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; immers, de Vader zoekt zulke personen die Hem aanbidden. God is een geest, en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid'.

Johannes 4:23-24

---

1. Nieuw leven uit God

Het is niet mogelijk de aard van de eredienst te begrijpen zonder rekening te houden met de relatie tussen de aanbidder en God, en de positie waarin de aanbidder is geplaatst, hetzij onder de wet, hetzij onder de genade. Er was een tijd dat God een volk van aanbidbers had, een volk dat op de grondslag van zijn eigen verantwoordelijkheid voor Hem was geplaatst. Dat was het volk Israël. De conclusie die de Schrift eruit trekt, is dat er op die basis niets anders was of kan zijn dan menselijk falen. De mens zelf erkende dat de wet rechtvaardig was, want hij had die zelf gekozen (Ex. 19:4-8). Israël deed daarin niets anders dan wat ieder volk op aarde in zulke omstandigheden zou hebben gedaan, en wat het overgrote deel van de mensheid nog steeds doet. Want zij hebben niet ingezien wat het werkelijke einde is van de geschiedenis van de mens in zijn verantwoordelijkheid.

Het grootste deel van de beschaafde wereld, laten we zeggen de westerse wereld, probeert met God in verbinding te komen op dezelfde grondslag als Israël. De mensen die het Woord van God bezitten, proberen zoals ze zeggen hun gedrag te normeren aan de goddelijke wet; terwijl ze opzien tot de Heiland in de hoop oprecht in staat te zijn om de hemel te verdienen en behouden te worden. Dat is De christelijke eredienst

in het kort wat de christenheid kenmerkt. In de Rooms-katholieke kerk vinden we dat in de meest uitgesproken vorm, maar andere christelijke kerken belijden hetzelfde. Het beperkt zich niet tot één belijdenis of een uitzondering. Ik beschouw dit als een algemene door de mens ingenomen positie, ook als het evangelie heeft gehoord en zijn vertrouwen in het Woord van God stelt.

God stelde dit beginsel van de eigen menselijke verantwoordelijkheid echter aan Israël voor met het doel hen ervan af te brengen die grondslag te kiezen. Het voornaamste doel van het Oude Testament was aan te tonen dat de Israëlieten op grond van de wet voorzien waren van alle mogelijke hulp om God te aanbidden en te dienen. Maar het einde van die test was de verwerping van de Zoon van God en een absoluut verval van het volk. Dit gold echter niet alleen voor Gods volk, maar voor de wereld als zodanig. Allen vielen onder de straffende hand van God. Hij stelde het definitieve oordeel echter uit, verwierp Israël als Zijn volk en verstrooide hen onder de volken.

In werkelijkheid was dit algehele verval niets anders dan het gevolg van de poging om de eigengerechtigheid, de eigen verdienste, de eigen gehoorzaamheid vorm te geven. Je kunt niet zeggen dat ze niet tot God opzagen, of dat ze niet baden. Maar men vermengde vormendienst, schijnbare afhankelijkheid van God met eigenwillige godsdienst. In feite zijn deze vormen, en ze zijn het nog steeds, een sluier die dient om onze werkelijke toestand voor onszelf te verbergen. Zo bedekken we onze fouten, die echter voortdurend voor Gods oog zichtbaar zijn en waarover Hij uiteindelijk het oordeel zal brengen.

In Johannes 4 geeft de Heer antwoord op de vraag van de Samaritaanse vrouw. Zij had geen goede reputatie en had niets te verliezen. Bemoedigd door Zijn goedheid, waagde ze Hem een vraag te stellen over de eredienst. Ze dacht misschien dat ze een vreemde voor Hem was, maar de Heer kende haar hele geschiedenis. Hij laat haar ook zien dat Hij alles weet. Maar Hij laat ook – in goddelijke gunst – aan haar zien wat Gods wil is ten aanzien van de eredienst.

Er is geen waarheid waarin onze gevoelens en onze gedachten een grotere rol spelen dan juist in de eredienst. We krijgen vaak meningsverschillen over dit thema. We zijn ook gevoelig voor tegenstand en leunen meestal op menselijke overleveringen, juist als het gaat om de eredienst. Hoe zou die moeten verlopen en wat is het juiste kader ervoor? We willen graag een eredienst hebben zoals onze vader, grootvader, en voorouders die hebben gehad. Hoe hoger we kunnen opklimmen, hoe trotser we zijn. We kijken graag naar een lange voorgeschiedenis. We komen samen zoals die en die het ook hebben gedaan – alsof dat onze manier

van samenkomen wettigt. We zijn minder geneigd om ons serieus af te vragen hoe de Heer denkt over dit onderwerp. Terwijl Hij alleen toch Degene is die ons volmaakt Gods wil kan tonen. Hij heeft dat voorzien en heeft ons niet in twijfel erover willen laten. Hij heeft de vraag van de Samaritaanse vrouw beantwoord, een heel eenvoudig persoon, iemand waarmee wij ons kunnen vereenzelvigen. Hij heeft haar een antwoord gegeven dat van belang is voor iedereen die God wil dienen en aanbidden. Je kunt niet zeggen dat de Samaritaanse vrouw al wist hoe ze moest aanbidden, maar toen de Heer wegging wist ze het wel. Het gaat hier om een belangrijke zaak. Het is niet de tegenstelling tussen de eigen eredienst en de traditionele godsdienst van die tijd, het gaat om wat voor iedereen de grondslag en de kracht van de eredienst zou moeten zijn.

Johannes 3 en 4 staan terecht in deze volgorde. Je kunt ze niet los van elkaar zien. De waarheid van Johannes 4 veronderstelt dat de dingen van hoofdstuk 3 bekend zijn. Johannes 3 spreekt niet over eredienst of aanbidding, maar stelt vast wat als voorbereiding hiertoe nodig is. De grote waarheid van hoofdstuk 3 is de noodzaak van de nieuwe geboorte, en het feit dat die niet kan worden gescheiden van het kruis van Jezus Christus. Als ik ben wedergeboren, komt dit door het geloof in de Zoon des mensen, die op het kruis werd verhoogd. In de Zoon van God, door God gegeven, zien we de liefde van God voor de wereld: 'Want zo lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat maar eeuwig leven heeft'. Deze waarheid als zodanig maakt van de mens geen aanbidder, maar ze is wel de grondslag ervan. We hebben evengoed behoefte aan geestelijke kracht als aan een nieuwe natuur om aanbidding te kunnen brengen. Alles is in overeenstemming met de eisen van de heiligheid van God en ook met Zijn liefde, die ons volmaakt gelukkig wil zien in de aanbidding.

Aanbidding is geen kille verplichting, waarvoor je jezelf inspant om eraan te voldoen. Het is een uiting van blijdschap, vreugde die zich uitspreekt voor de Heer – hoewel de gedachte aan een plicht niet helemaal ontbreekt in deze verzen, want de eredienst is geen zaak die we kunnen inrichten zoals het ons past. Als we de eredienst bekijken vanuit de beide gezichtspunten van de genade en van de verantwoordelijkheid, dan vinden we die ook terug in Johannes 4. Want de Vader 'zoekt zulke personen die Hem aanbidden', en 'wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid'.

De Heer laat dus aan de Samaritaanse vrouw zien dat het niet voldoende was voor de wensen van Gods hart om als nieuwe mensen het Koninkrijk van God binnen te gaan (Joh. 3:3). Hij wil onze harten ook met goddelijke vreugde vullen

door een bron van levend water, die opspringt tot in het eeuwige leven. De kracht van de Heilige Geest verbindt ons met Zijn liefde in Christus. Ik zeg dit omdat je de kracht van de Heilige Geest ook alleen op een uiterlijke manier kunt bezien. Iemand kan de uitwendige kracht bezitten en openbaren, en toch verloren gaan. Velen begrijpen dit niet, maar Hebrëeën 6 spreekt daar duidelijk genoeg over. Er zijn personen die het goede Woord van God hebben gesmaakt en de wonderen van de toekomstige eeuw, die deelgenoten zijn geworden van de Heilige Geest, maar toch verloren gaan.

Maar bedenk wel dat dergelijke afvalligen nooit uit God geboren zijn! In het Nieuwe Testament is er geen aanwijzing en ook geen onderwijs dat iemand die uit God geboren is, verloren kan gaan. Alleen kunnen wij niet beslissen wie wel en wie niet uit God geboren zijn. Wij kunnen ons vergissen. Er zijn er die goed beginnen, met ijver wandelen en zich daarna afkeren. Er zijn anderen die begiftigd zijn met kracht, die wonderen doen of andere gevolgen vertonen van de aanwezigheid van de Geest van God (en die worden ons in Hebrëeën 6 voorgesteld), maar toch afvallen.

Maar in Johannes 4 gaat het niet om het uitwendige werk van de Heilige Geest, zoals in Hebrëeën 6. In Johannes 4 wordt gesproken over Zijn kracht in verband met het nieuwe leven, het goddelijke leven, dat iedere ware gelovige heeft ontvangen en dat ook werkzaam in hem is. Dat maakt het thema heel duidelijk. Hebrëeën 6 spreekt niet over de christelijke eredienst, zoals Johannes 4 wel doet. In tegenstelling tot de godsdienstige vormen van de Joden was de Samaritaanse godsdienst slechts afgunstige wedijver van een groep mensen uit de volken, die geen deel hadden aan de bijzondere beloften van God.

Maar de ernstige waarheid die de Heer laat zien, is dat de christelijke eredienst het einde van de Joodse eredienst vooronderstelt. Israël heeft zijn openbare getuigenis als Gods volk verloren en is verjaagd uit het vaderland. Het bezit niet langer de heilige plaats, waar Gods heiligdom stond. God woonde daar in het allerheiligste in donkerheid, en de hogepriester kon alleen bevend naderen met bloed en wierook. Nu is alles veranderd en alleen de ware aanbidders, die nieuw leven bezitten, worden in staat gesteld de gedachten en de gevoelens van God te delen. Het nieuwe leven uit God is het deel van allen die uit God geboren zijn! Maar dit leven kent bovendien een nieuwe goddelijke kracht, waardoor Gods kinderen in staat zijn Hem te aanbidden. Dat is het voornaamste onderwerp van Johannes 4.

2. Gebed en aanbidding

Ik spreek niet over iets dat ons vreemd is. Als wij de Heer Jezus liefhebben en ons tot Hem hebben gewend met de nood van onze ziel, als wij overtuigd zijn van zonde in Gods licht, als de boodschap van Zijn genade ons heeft geraakt en ons hart voor Hem heeft ingenomen, zodat wij in Christus geloven, dan zijn wij kinderen van God.

Laten wij dan niet bang zijn voor hen die het aanmatigend vinden om de plaats van aanbidsters in te nemen. Als wij niet in Hem geloven, dan is het inderdaad aanmatigend. Maar als we geloven, is het ware nederigheid. Dan brengen we dank aan de Heer Jezus. We verraden echter onze Heiland, als we in twijfel trekken wat Hij voor ons heeft gedaan. Het is juist een bewijs van trouw aan Hem, als we aan iedereen de grote dingen laten weten die Hij aan ons heeft gedaan. Als gevolg van het grote werk dat door de Heer Jezus is volbracht tot ons heil, hebben wij de waardigheid van aanbidsters. Wij staan niet meer voor Gods aangezicht op de grondslag van het Joodse volk, dat op de proef werd gesteld om door eigen inspanning de wet van God te houden. Wij zijn door genade kinderen van God geworden.

De eredienst van het volk Israël was gegrond op de wet. De christelijke eredienst is gegrond op het feit dat het kruis van Christus een *einde* heeft gemaakt aan de eerste mens in zijn verantwoordelijkheid. God heeft iets geheel nieuws gegeven. De mens is een totaal verloren zondaar gebleken. Maar waar God de Heiland-God is en waar de gelovige mens in een nieuwe relatie met Hem is geplaatst – of hij nu komt uit het oude volk van God of uit een ander volk – is het voornaamste feit niet wat hij voordien is geweest, maar wat de genade voortaan van hem heeft gemaakt. Het gaat erom Christus voor te stellen aan hen die niets anders hebben dan hun zonden. Zij komen voor Gods aangezicht en belijden hun zonden. Zonder belijdenis, zonder God te rechtvaardigen met betrekking tot onszelf, is er geen goddelijk werk in de ziel. Maar zodra wij de naam van de Heer belijden, kunnen wij niet zelf een plaats van aanbidding uitzoeken. God heeft die bepaald, net zoals Zijn genade volledig door Hem is geopenbaard. Hij geeft aan hen die Jezus aannemen, aan Zijn eigen kinderen, de plaats van aanbidsters. Zij zijn gewassen van hun zonden, en hebben hun oude natuur voor God geoordeeld; zo is er als het ware een einde gemaakt aan hun oude leven in het vlees. Deze troostrijke waarheid is geopenbaard aan onze harten en maakt ons vrij om Hem beter te leren kennen en Hem te aanbidden, die ons zó heeft liefgehad. Om die reden is iedere christen in principe een aanbidder geworden.

Niettemin zijn er eigenlijk maar weinig christenen die begrijpen wat het christendom in feite inhoudt. Want de laatste waarheid die men in staat schijnt te kunnen leren, is de belangrijkste waarheid die *onszelf* betreft. Niet dat er geen begrip is van het christendom, maar het heldere inzicht in de nieuwe positie waarin de christen is geplaatst, is in het algemeen wat gelovigen het minst bezitten. Veronderstel dat je christenen van verschillende kerken zou bezoeken in het land. Vindt je in hun lofliederen, in hun geestelijke liederen, dan de zekerheid dat zij een volmaakte gemeenschap met God hebben? Dat zij genieten van Zijn nabijheid door de Geest van God? Is er de verwachting van Zijn komst om hen op te nemen in Zijn heerlijkheid? Is dat de gedachte die je overal zou ontmoeten?

Ik wil geen kwaad spreken van een individuele kerk, sekte, of vorm van eredienst. Maar het zijn uitzonderingen en geen regel. De reden ervan is duidelijk. Deze christenen zijn bang dat men zou denken dat zij het Oude Testament zouden verachten en de plaats van Israël onder de wet. De meesten van hen – ik doel niet op een speciale kerk in wat voor land dan ook – brengen aanbidding op dezelfde manier als Israël. Ongetwijfeld zijn er grote verschillen, de taal en vorm van eredienst is niet precies hetzelfde. Maar is er bij de meerderheid van de aanbidders het heilige en gelukkige besef van Gods tegenwoordigheid, en een onbewolkte hemel? Een geweten zonder onreinheid of vrees? Mijn ervaring is het tegendeel. Het grootste deel van hen spreekt gebeden uit die passend zijn voor ware kinderen van God. Zij proberen zichzelf meer daarvan te overtuigen. Deze godvrezende mensen hebben soms de ernstige wens anderen op te wekken uit onverschilligheid en vormdienst, en mensen van de wereld te waarschuwen door waarschuwingen, gebeden, smekingen om hen zo mogelijk voor God te winnen. Maar is dit aanbidding? Zeker niet, het kan een evangelisatiedienst zijn.

De verwarring van dingen die zo verschillend zijn, maakt het nodig uit te leggen wat aanbidding en eredienst inhoudt, en wat het betekent gemeenschappelijk dank en lofprijzing voor God en het Lam tot uitdrukking te brengen. Het hart is gereinigd door het geloof, en door de kracht van de Heilige Geest kent het de Vader en de Zoon. Tot Hem mogen wij naderen met blij vertrouwen in Zijn liefde, in het besef Wie Hij voor ons is. Prediken of bidden om de bekering van zielen is geen aanbidding. Zelfs voorbede voor anderen is geen aanbidding, als ze niet het karakter krijgt van lofprijzing en zegening.

Heel dikwijls kunnen gebeden zich aansluiten bij de eredienst. Toch is het gebed in zijn eigenlijke karakter geen lofprijzing, maar het aan God voorstellen van onze noden – met de wens dat Hij ons helpt en in genade antwoord zal geven. Nog veel minder lijkt het geslaagd om onderwijs of prediking te vermengen met de

gebeden en dit aanbedding te noemen. Die christenen weten nauwelijks wat gebed is en zeker niet wat aanbedding inhoudt. Wat zij er voor in de plaats stellen, is vaak het herhalen van waarheden die niet op hun plaats zijn. Als we met mensen te maken hebben, is het herhalen van waarheden nuttig. Maar als we ons realiseren dat we tot God spreken, is het dan passend om Hem te onderwijzen in de waarheid? Wie dit aanbedding of eredienst noemt, vergeet de tegenwoordigheid van Hem tot Wie men spreekt. Men denkt aan de een of ander waarvan men vermoedt dat hij het nodig heeft.

Ik wil daarbij aannemen dat men oprecht en uit liefde handelt. Maar het gebrek aan inzicht tot Wie men spreekt, is niet te verontschuldigen. Dat is niet de grondslag van de christelijke eredienst; en dat is een belangrijke fout, als het doel van de samenkomst aanbedding is. Aan God onze behoeften en noden bekend te maken, is een uitstekende zaak. Maar het is geen eredienst. Het belijden van onze zonden is geen aanbedding. Ik geloof zeker dat als wij niet dagelijks onze zonden belijden, wij evenmin in staat zullen zijn om aanbedding te brengen als wij daartoe samenkomen. Als gelovigen nauwgezet zijn, zal het feit dat ze hun zonden niet hebben beleden en het dagelijks zelfonderzoek hebben verwaarloosd, hen ertoe brengen de aanbedding te veranderen in schuldbelijdenis. Want het geweten is niet vrij. In plaats van God dan te naderen met vreugde en samen de harten tot Hem te verheffen, in plaats van Hem te zeggen wat wij in Hem hebben gevonden en hoe waard Hij het is om Hem liefhebben, zijn wij alleen bezig met onze dagelijkse gebreken en onze eigen onwaardigheid. We gebruiken dan de tijd die bestemd is voor de eredienst om met onszelf bezig te zijn, in plaats van ons op God te richten door de kracht van de Heilige Geest en de genade van God en de onpeilbare rijkdom van Christus te prijzen.

Het is onmogelijk dat iemand die uit God geboren is, geen behoefte zou hebben aan gebed. Het roepen tot God is altijd nodig. Maar ons onderwerp is nu de christelijke aanbedding, niet het gebed. Om het besef van onze nood in ons te bewerken en ons op God te laten vertrouwen, moet er bekering zijn. De Heilige Geest gebruikt het Woord om iemand levend te maken, en dit gebeurt normaal gesproken door het evangelie. Bij het brengen van aanbedding wordt echter de naam van de Vader en de Zoon grootgemaakt. Als het noemen van onze noden geen eredienst is, is de prediking het nog minder. De dingen vermengen maakt alles onduidelijk. Het neemt de kennis van de aanbedding van de kinderen en huisgenoten van God weg. Daardoor zijn er onder christenen twee groepen:

Zij die hechten aan bepaalde vormen en die in zekere zin gelijk hebben als ze zeggen dat we vooral behoefte hebben aan de christelijke eredienst. Daarom keuren ze anderen af die vooral hechten aan toespraken, hetzij om ongelovigen op te wekken tot bekering, hetzij om gelovigen te onderwijzen. Maar het is van groot belang er zeker van te zijn, voordat men met de eredienst begint, dat we ons te midden van ware christenen bevinden.

Dat is juist wat een andere groep christenen tot een gedachte brengt die hier lijnrecht tegenover staat. Zij leggen vooral de nadruk op de prediking van het evangelie. Zij kijken om zich heen en kennen het leven en de morele toestand van velen in hun kerk en hebben het gevoel dat die in het algemeen niet uit God geboren zijn. De meerderheid leeft nog in duisternis en is van God verwijderd. Dan grijpen ze graag de gelegenheid aan om met de wet te bliksemen tegen zondaars, of om het evangelie te prediken en zielen te winnen voor Christus. Dat kan allemaal goed zijn, maar het is een dwaling dit aanbidding te noemen.

Moeten we het over het algemeen genomen niet zo schilderen? We zullen altijd gevaren en moeilijkheden tegenkomen als we niet eenvoudig op Christus zien. Laten we ons tevreden stellen met Zijn Woord en dat volgen. Alles wordt duidelijk als we op Hem zien. De Schrift zegt zelf dat het evangelie noodzakelijk is om mensen tot God te brengen. Als iemand de Heer heeft gevonden, zich aan de gerechtigheid van God heeft onderworpen en de Heilige Geest inwonend heeft, is hij een aanbidder. Evenals de blindgeborene in Johannes 9, die zei: 'Ik geloof, Heer. En hij aanbad Hem' (vs. 38). Maar hoewel ieder kind van God de vrijheid heeft Hem te aanbidden, zijn er toch velen die niet in staat zijn het hart te verheffen tot aanbidding. De reden daarvan is dat zij niet in de praktische toestand verkeren, die nodig is om van de Heer te genieten. Zij zijn niet helemaal op hun gemak in Zijn tegenwoordigheid. Zij zijn bang om te sterven, zij hopen naar de hemel te gaan. Maar zij kennen geen geluk of zekerheid. Ja, nog erger soms, zij menen dat het gevaarlijk is die zekerheid te hebben. Zo is het hun geleerd door hen die geacht worden het te weten, die vroom en godsdienstig zijn. De genade van God en het oordeel zijn voor hen een zaak van angst. Als zij de dingen omdraiden en bang waren om op zichzelf te vertrouwen, zouden ze gelijk hebben. Als zij bang waren om te steunen op eigen verdiensten, op eigen trouw, eigen gehoorzaamheid, zou dat goed zijn. Maar nadat men op Jezus heeft gezien, Zijn grote heil heeft ondervonden, weet hoe God spreekt over de Heiland en hoe de Heilige Geest de volmaaktheid prijst van de verlossing, en zich dan veroorlooft onzeker te zijn over de verlossing, is dat werkelijk ongeloof jegens God.

Laten we nu veronderstellen dat alles in orde is gebracht en dat iemand in alle eenvoud de boodschap heeft aangenomen van de genade van God, die heil aanbrengt. In dat geval is men in staat te aanbidden. Innerlijk is er rust, vrijheid en vrede. Het is een vreugde voor het hart om tot God te naderen, persoonlijk maar ook samen met anderen. Genade dringt ons ertoe en we komen niet op de gedachte een eredienst in te richten naar eigen smaak. We luisteren naar de Heer, die niet slechts over een enkeling spreekt die hier en daar nadert om te aanbidden, maar over de ware aanbidders die samen aanbidden in geest en waarheid.

De christelijke eredienst veroordeelt zowel separatisme als eigen wil. Zeker is er vrijheid in de dienst, maar alleen om God te behagen. Het is geen eredienst die door de één op die manier en door de ander op een andere manier wordt beoefend. Christus, die alleen de Vader openbaart, die met de Vader samen het voorwerp van onze aanbedding is (zoals we op andere plaatsen zien), zegt ons hoe wij moeten aanbidden. En als wij de enige, ware God kennen en Jezus Christus, die Hij heeft gezonden, zullen wij dat zeker willen doen volgens Zijn wil. Als wij geen aanbedding brengen in een geest van gehoorzaamheid, spannen we ons voor niets in en is het tot oneer van onze Heer. En dan spreken we nog niet over de schade die wijzelf lijden.

3. De gemeenschap van de heiligen

In het Oude Testament wordt veel gesproken over de eredienst van Israël. In het Nieuwe Testament vinden we de eredienst van de christenen. Op de Pinksterdag, na het kruis, werd het lichaam van Christus gevormd doordat de gelovigen de Heilige Geest ontvingen. Van toen af vormden ze een nieuw gezelschap, dat 'de hunnen' of 'hun eigen mensen' werd genoemd (Hand. 4:23). Wat houdt dat woord in? Het is het geheel van hen die de naam van de Heer Jezus belijden.

Dat betekent niet dat er geen ongelovigen in hun midden konden binnensluipen. Maar men accepteerde alleen degenen van wie men aannam dat zij in Hem geloofden. Zeker moeten we niet achterdochtig zijn, maar het is onze plicht om ongelovigen te weren. Dit doen we uit liefde voor het Woord van God, en om de gemeente die Zijn naam draagt (voor zover wij het kunnen onderscheiden) te behoeden voor hen die niet Zijn eigendom zijn. En onbekeerden willen we waarschuwen geen plek in te nemen die alleen door de kracht van de Heilige Geest kan worden bewaard. Wat tragisch is het om anderen en zichzelf te bedriegen, door het bezit van het eeuwige leven op aarde te belijden en

De christelijke eredienst

uiteindelijk veroordeeld te worden tot de hel. Er is geen zorg voor de eer van Christus en geen liefde voor de zondaar, als men deze dingen nalaat. Het is onverschilligheid, die sommigen naastenliefde noemen, maar geen liefde tot de Heer. In werkelijkheid heeft men slechts een afkeer om een moeilijk gesprek te moeten voeren, en een getuigenis te moeten geven dat de ander kan ergeren.

Maar hoe kan men dan de goddelijke natuur in anderen herkennen? Het enige ware kenmerk van een gelovige is *gehoorzaamheid*. Wij zijn geheiligd tot de gehoorzaamheid van Christus (1 Petr. 1:2) Dat vormt het ware leven van de nieuwe natuur. In volmaaktheid zien we dat bij Christus Zelf, en God roept ons nu ertoe op te wandelen zoals Hij heeft gewandeld. Natuurlijk is er een hele grote afstand tussen de wandel van Christus en die van ons, maar we worden opgeroepen in dezelfde richting te wandelen. Hij loopt voor ons uit, maar wij moeten dezelfde weg gaan, hetzelfde doel voor ogen hebben, en Hem volgen naarmate wij kracht ervoor krijgen. Dat is de inhoud van de uitdrukking 'geheiligd tot de gehoorzaamheid van Christus'. God heeft ons de volmaaktheid ervan in Christus doen zien, maar Hij heeft ons tot Zijn navolgers gemaakt. Hij zegt tegen ons: 'Volg Mij'.

Dat moet ook gebeuren bij zo'n verheven onderwerp als de eredienst, of de aanbidding. De nieuwe natuur heeft twee sferen om zich in te bewegen, de ene in de hemel en de andere op aarde. Zij put zich uit in lofprijzing en aanbidding naar God toe, en in gevende goedheid jegens de medemens. Dat geldt alleen voor hen die leden zijn van het lichaam van Christus, die het leven van Christus en de Heilige Geest bezitten. Er is niets dat zo belangrijk is als liefde voor alle mensen en meer in het bijzonder voor de 'hunnen'. De liefde die in Christus was, moet ook in de christen worden gezien. Want hij heeft hetzelfde leven en dit leven komt tot uitdrukking in gevoelens die door de Geest van God worden bewerkt. Maar de hoogste sfeer waar die liefde zich manifesteert, is niet op aarde maar in de hemel. Daardoor komt het dat, hoe kostbaar onze taken hier op aarde ook zijn, namelijk het onderwijs over de genade van Christus en de waarheid van God of de verkondiging van het evangelie van Christus, er toch niets te vergelijken is met onze eredienst. In het ene geval zijn we bezig met de mensen of de heiligen, in het tweede geval staan we voor Gods aangezicht. God is ver boven de mens verheven, en zover staat de eredienst boven de dienst rondom het Woord.

De christelijke eredienst is het terrein van de gemeenschap van Gods kinderen. God wilde hun de beste plaats geven. Het ware doel van de prediking is zielen uit deze boze wereld te redden door de genade en de waarheid van God die hun wordt bekendgemaakt, en hen een plaats te geven in de vreugde en vrijheid van

de gemeenschap met God. Het is duidelijk dat die taak niet ophoudt bij de ingang van het gebouw waar men samenkomt. Ja, nog meer, ze brengt mensen in het huis van God en opent als het ware de verbinding tussen het volk van God en zijn God en Vader. Maar als de deur bereikt is, zijn wij niet meer belangrijk. Als het anders is, maakt men eenvoudig deel uit van een geestelijkheid en dient men het vlees en de wereld. Zo'n dienst heeft tot gevolg dat het eigen ik wordt verhoogd en verheerlijkt. Het resultaat is dan nooit Christus.

Christus stelt ons dus God voor, zoals Hij Hem kent. God die zich op twee manieren openbaart. Allereerst als Vader, de Vader van de Zoon, maar ook van allen die in Christus als Gods kinderen zijn aangenomen. Dan gaat het niet om God als zodanig in Zijn absolute majesteit, ook niet als Degene die de volken bestuurt en die in donkerheid woont. Dan kan men Hem niet vertrouwelijk ontmoeten, maar blijft Hij achter een gordijn verborgen. Men kan Hem alleen van verre naderen, en met een bedekt gelaat. Zo was het met Israël. Er was echter een verandering op komst, zoals de Heer vertelde aan de Samaritaanse vrouw. Het christendom openbaart de onuitsprekelijke liefde van God, die tot ons is neergedaald in Christus, om aanbidders te zoeken. Gods kinderen zijn door genade niet alleen uit hun ellende verlost, maar ook in staat gesteld om Hem als Vader aan te roepen. Het gaat niet om een geleidelijke groei, een voortdurende reiniging in de hemel of hier beneden. Het christendom is zo rijk omdat het van de hemel komt, en mensen hier op aarde ontmoet en in verbinding met de hemel brengt terwijl ze nog op aarde zijn. Dat is het christendom en alles wat daarvan afwijkt is het niet.

Zonder deze verheven voorrechten kan het christendom ook nog enige waarheidselementen bevatten. Diegenen die Christus liefhebben en kennen, bezitten altijd geestelijke zegeningen. Er zijn christenen die verkeerde dingen prediken, maar ook een klein beetje evangelie. Laten we blij zijn dat zij Christus prediken en dat God zich van hen bedient, ook al zijn er hiaten in hun leer en dienst. Het is toch de goedheid van God, dat Hij Zijn zegen niet beperkt tot hen die de volheid van Christus prediken? En dat Zijn genade allerlei predikers vergezelt, zelfs diegenen die met de wereld vermengd zijn? Als men iets van Christus bij hen vindt, kan God Zich van hen bedienen en Hij doet dat ook. Zouden wij daarom jaloers worden? Laten we blij zijn dat God zielen redt, waar zij zich ook bevinden.

Niet dat het goed is dat christenen overal maar heengaan, alsof dat niet uitmaakt. Integendeel, als je de waarheid kent en bezit, moet je er trouw aan zijn. Wees gehoorzaam, vrijmoedig, vastberaden, trouw, en onbuigzaam aan wat je weet dat

van God is. Alleen moet je dan wel zeker weten dat het van God is, en ook de waarheid en de wil van God. Iemand die zich erop beroemt nooit een beginsel te hebben losgelaten, moet er wel zeker van zijn dat hij het van God heeft ontvangen en door goddelijk onderwijs zijn eigendom is. Wie getuigt dat hij het van God heeft ontvangen en de waarheid zijn eigendom noemt, is ook niet bang de waarheid telkens opnieuw te overwegen.

Hij zal niet zoals een Bileam zijn eigen wil volgen, als God hem al een duidelijk antwoord heeft gegeven. Een man die de waarheid kent, kan het verdragen om gezift en getoetst te worden. Want hij weet zeker dat deze waarheid, die hem door God is geopenbaard, het voorwerp van zijn geloof is. Misschien kan hij niet antwoorden op alle tegenwerpingen. Hij zal voorzichtig oordelen over de moeilijkheden van anderen, maar zelfs als hij die niet kan oplossen, zal dat zijn overtuiging van de waarheid niet verminderen. Ik ben er volkomen zeker van dat ik leef. Maar als iemand mij vraagt om uit te leggen hoe ik dat kan weten, heb ik misschien moeite de juiste argumenten te noemen die mijn ondervrager kunnen overtuigen. Maar dat neemt niet weg dat ik er voor mijzelf van overtuigd ben.

Maar wie zo'n tegenwerping uitspreekt, weet in zijn geweten heel goed dat hij dwaasheid spreekt. Hij weet dat redeneren tegen de waarheid door middel van drogredenen geen zin heeft. In de dingen die God betreffen kunnen wij ons dat niet veroorloven. Redeneringen tegen de waarheid moeten wij altijd als een zonde behandelen. Maar als je er zeker van bent de waarheid van God te bezitten, kun je en moet je geduld hebben met anderen. Je doet er verstandig aan hen niet aan te vallen, dat veroorzaakt alleen verbittering. De God die u tot Zichzelf heeft gebracht en van u een aanbidder heeft gemaakt, heeft op dezelfde wijze gehandeld ten opzichte van al Zijn kinderen. Alles wat naar Gods gedachten is voor de éne gelovige, is dat ook voor de ander. Als ons oog eenvoudig is, zijn we niet bang voor het licht van God. We zullen dan graag het Woord van God raadplegen om te zien of wij dat wel volgen. Dan volgen we overeenkomstig de woorden van de Heer de weg van de ware aanbidder, die de Vader aanbidt in geest en waarheid.

4. De eredienst van de verlost

Uit het voorgaande kunnen we concluderen dat de aanbidder een kind van God is, en dat hij of zij zich ook hiervan bewust is. Als men hieraan twijfelt (en er zijn helaas velen die in die situatie verkeren), kan men praktisch God niet aanbidden. Wat dan nodig is de waarheid beter te begrijpen, en het evangelie beter te De christelijke eredienst

kennen. Iemand kan een gelovige zijn, maar toch niets weten van de christelijke vrijheid. Als zo iemand te midden van aanbidders komt, hoort hij uitdrukkingen die boven zijn ervaring en geloof uitgaan. Hij loopt dan het gevaar een meeloper te worden. Hij kan mee gaan doen, terwijl het in zijn hart niet echt is. Hij kan zeggen dat hij blij is met de verlossing, terwijl hij niet verlost is of geen zekerheid heeft. Hij kan zingen dat al zijn vrees weg is voor een toornend God, terwijl hij nog angst in zijn hart heeft. Dat is een leugen en schadelijk voor de betreffende persoon. Het is niet in overeenstemming met de eenvoud en de waarachtigheid die een christen moet kenmerken.

Volgens de Schrift is het aan de heerlijkheid van God verschuldigd, dat de gemeente en haar eredienst een stralender getuigenis is in deze wereld dan het zonlicht. Dat kan alleen als de verlossing wordt gekend en genoten in een goed geweten, en de Geest van God mee getuigt in het hart van de gelovige. Zolang de gelovige in een ongelukkige toestand is, is het niet verstandig om aan te zitten aan de Tafel van de Heer, die het middelpunt is van de eredienst. Liefde roept hem dan niet om deel te nemen aan het avondmaal. Want het avondmaal is de uitdrukking van volmaakte vrede en rust in de Heer Jezus, het genot van Zijn genade en de verwachting van Zijn komst.

Wat kun je doen voor mensen die in een ongelukkige toestand zijn? Ze hebben christelijk onderwijs nodig. Dat onderwijs vinden we in het volle evangelie, de hele blijde boodschap. Ik spreek niet over meer of minder verborgen waarheden, maar over wat iedere gelovige erkent als de waarheid die aan het Woord van God is ontleend. Hoe komt het dat vele christenen niet genieten van het volle getuigenis van Gods genade? Het komt doordat ze leven in de schemering van het jodendom en de vage onzekerheid waarin dit de ziel laat verkeren. De les hiervan is als volgt: als mensen in de mist wandelen, kunnen ze toegeven aan de verlangens van de natuurlijke mens en zonder spijt van aardse zaken genieten.

Begrijp me goed. De bedoeling van God is dat Zijn kinderen volmaakt gelukkig zijn en in geestelijke vrijheid wandelen. Maar die vrijheid is het vrijgemaakt zijn van de zonde om alleen de Heer te dienen. Dat is een steeds rijker wordend genot voor het hart: Gods wil te doen door zich meer aan Hem te hechten en beter Zijn wil te verstaan. Dan doen we afstand van het eigen ik om de Heer te verheerlijken in ons leven. De duivel probeert iedere waarheid voor te stellen als een moeilijk onderwerp of als een zware inspanning. Maar zo is het niet. Onder de wet heerst de slavendienst, de duisternis, het oordeel en de dood. Het evangelie openbaart ons het leven, de vrijheid, het licht en het genot van de tegenwoordigheid van God. Daarin vergissen zich velen. Zij kunnen de christelijke gehoorzaamheid niet

anders duiden dan onderworpenheid aan wetten die tegenovergesteld zijn aan hun wensen. Maar dat is niet de gehoorzaamheid van de christen. Dat is ook nooit de gehoorzaamheid van Christus geweest. En Hij beslist altijd wat de waarheid voor de christen is. Als iemand Christus heeft aangenomen, vindt het nieuwe leven dat hij heeft ontvangen zijn vreugde in het doen van de wil van God. En het nieuwe leven is telkens weer diep bedroefd, als men vergeet te handelen volgens Zijn Woord.

Er is ook een verband tussen het nieuwe leven en de aanbidding. We weten helaas dat een christen in zonde kan vallen. Daarom is het nodig zichzelf steeds te oordelen. Als dit zelfoordeel niet plaatsheeft, zal het niveau van de aanbidding en van de eredienst verminderen. De eredienst zal een vormelijk karakter krijgen zonder inhoud. Als wij door de Geest leven, moet onze wandel hiermee in overeenstemming zijn. Als dat niet zo is, zullen we spoedig niet meer in waarheid aanbidden. In plaats van een vergadering van gelovigen te zijn die vrij en ten volle geniet van de genade van God, zullen wij zuchten en steunen. Dit kan noodzakelijk zijn voor het individu of voor het geheel, maar dan ter verootmoediging. Maar het is droevig als dit de eredienst van aanbidde christenen vervangt.

Nog een punt ter waarschuwing. Wanneer kinderen van God niet hun plaats als ware aanbidders innemen, die de Vader aanbidden volgens het Woord van God, verliezen ze hun tijd en vergeten ze het heerlijke voorrecht dat hun is geschonken. Ik zeg niet waar u moet heengaan of wat u moet doen, ook niet met wie u zich moet verbinden. Maar alleen dit: raadpleeg het Woord van God voor uzelf. Als u bang bent dat te doen en zijn aanwijzingen niet wilt opvolgen, hebt u een slecht geweten. Denk eraan met welk doel u bent verlost. Acht niets zo hoog als de heerlijkheid van Christus. Zoek geen ander gezag dan dat van de geopenbaarde wil van God.

Ik zeg ook met nadruk: als men christenen met niet-christenen vermengt, gelovigen met mensen van de wereld, dan krijgt men geen christelijke eredienst. Het praktische resultaat is niet dat de mensen van de wereld zullen worden opgeheven naar het niveau van de aanbidding in geest en waarheid, maar dat de christenen zullen afdalen naar het niveau van de wereld. Dat wil zeggen dat onze voorrechten worden losgelaten. En waarom? Op gezag van wie? We kunnen de taal van het gelovige hart niet op de lippen van mensen leggen die ver van God leven. Bij de meerderheid is de christelijke eredienst, de aanbidding in geest en waarheid, praktisch onbekend. Zij die gehecht zijn aan uitwendige vormen,

handhaven de dienst in naam. Maar het is op een aards niveau, het leeft niet in het hart. Het is een soort automatisme, en onheilig in het oog van God.

Inderdaad, het nieuwe leven uit God en de verlossing moeten aan de aanbidding ten grondslag liggen. De Geest van God is de kracht die ons leidt in de eredienst, die aan de ene kant gericht is op onze God en Vader, in de naam van de Heer Jezus, en die aan de andere kant berust op het beginsel van de eenheid van het lichaam van Christus. Ze staat ver boven de kleinzieligheid van sekten. Ze zou haar ware karakter verliezen als ze werd onderworpen aan particuliere opvattingen of meningen. Toen God Zijn gemeente op aarde stichtte, was er geen sprake van menselijke leringen, wetboeken of voorschriften. Zo moet het nu ook niet zijn. De gemeente van God is de beste school die er is. In praktisch opzicht leren wij er onszelf kennen, en anderen leren dat ook. Maar het is de weg van God dat er pas geestelijke groei is als men het heiligdom binnengaat. In onze dagen brengen mensen voortdurend hun eigen ideeën in de gemeente, in plaats dat hun mening gevormd wordt door het onderwijs van de Geest van God en het licht van de waarheid. Als men zo handelt, is er geen zegen. Hecht geen waarde aan voorschriften van mensen. Denk slechts aan Christus, en zoek dan de gemeenschap en de eredienst van hen die Hem toebehoren.

5. Aanbidding van de Vader en de Zoon

Velen geven zich over aan menselijke ideeën, voordat ze hun plaats als aanbidders innemen. Zij lopen het gevaar de verkeerde weg te volgen. Het is nooit wijs eigen theorieën te baseren op feiten uit de Schrift. Niemand kan twifelen aan wat deze feiten ons leren. Maar wees er zeker van dat je geen goed inzicht krijgt, zolang je niet de plaats van oprechte gehoorzaamheid hebt ingenomen. Alle inzicht in de dingen van God komt voort uit het geloof, maar kan niet worden losgemaakt van onze morele toestand. Het resultaat van de gehoorzaamheid en de vrucht van zelfoordeel door het Woord van God is dat men zich niet aanmatigt de dingen van God zelf te kunnen beoordelen. Dit doen mensen die verstandig zijn, en alleen iets willen ontvangen en iets willen zijn door Jezus Christus. Dat is de goede weg voor ons allemaal. De Heer begint met onze ziel te verootmoedigen en verheft ze daarna. Wie zich verootmoedigt, krijgt kostbare beloften. De ware weg is Christus. Wees met Hem tevreden en kom niet met eigen inzichten en meningen.

God heeft mij in genade aangezien, ondanks mijn dwaasheid en mijn zonden, en Hij heeft mij Christus gegeven. Hij heeft mij Zijn grote liefde bewezen in de De christelijke eredienst

verlossing, en nu wil ik alles van Hem leren. En er is niets dat Zijn liefde mij niet zou willen openbaren. Dit bewerkt Zijn genade, die mij niet alleen het verlangen geeft om van Hem te ontvangen, maar ook om actief te zijn voor Zijn naam.

Laten we nu iets zeggen over de thema's van de eredienst. In de Schrift heeft de God en Vader van onze Heer Jezus gewoonlijk de eerste plaats in de aanbidding. In Johannes 4 is Hij het die de Heer Jezus naar voren brengt. Maar daaruit moet men niet afleiden dat de Zoon van God geen voorwerp van aanbidding is evenals de Vader. De reden waarom de Zoon Zelf niet naar voren wordt gebracht in Johannes 4 is duidelijk. De Zoon was Degene die hier sprak. En omdat Hij was gekomen om de Vader te verheerlijken, was het logisch dat Hij niet sprak over Zijn eigen heerlijkheid. De Heilige Geest sprak ook niet over Zijn eigen heerlijkheid, toen Hij op de Pinksterdag van de hemel werd gezonden om Christus te verheerlijken. Nadat de Heer ten hemel was gevaren in Handelingen 1, moesten de discipelen een apostel aanwijzen in de plaats van Judas. Ze richtten zich daarbij niet tot de Vader, maar tot de Heer Jezus (Hand. 1:24-25). En toen Stefanus neerknielde terwijl hij werd gestenigd, vroeg hij aan de Heer Jezus – niet aan de Vader – om zijn geest te ontvangen (Hand. 7:59-60). En wanneer men om een bijzondere zegen bidt voor de heiligen, of de gemeente, of bepaalde personen, dan wordt altijd zowel God de Vader als de Heer Jezus Christus aangeroepen.

Aanbidding die zich alleen tot de Vader richt, is niet compleet. In de Schrift zijn het niet alleen de engelen die hulde brengen aan Christus, maar de verheerlijkte heiligen prijzen zowel God als het Lam. In het boek Openbaring zien we een voorbeeld van de aanbidding die wij zullen brengen, als we verheerlijkt in Gods tegenwoordigheid zullen zijn. Openbaring 4 en 5 verklaren dit duidelijk door ons dit hemelse toneel te beschrijven. De eerste die de hulde ontvangt, is de drie-ene God, de Heere, God de Almachtige (Openb. 4:8). Openbaring 4 spreekt over Gods wegen en oordelen. De Heere, God de Almachtige, die het heelal als Zijn domein heeft, wordt als zodanig aanbeden.

Maar in Openbaring 5 is er voortgang. De oudsten richten hun lofzang in de eerste plaats tot het Lam: 'U bent waardig het boek te nemen'. En dat gebeurt in de tegenwoordigheid van God de Vader. Op een andere plaats wordt van de Zoon gezegd: 'En laten alle engelen van God Hem aanbidden' (Hebr. 1:6). De Zoon is verheven boven de engelen. Alle oudsten en al de verlost en aanbeden Hem ook. Zij die de hoogste kennis van Gods gedachten hebben, aanbidden het Lam persoonlijk: 'U bent waardig het boek te nemen'. Dat is zeker voldoende bewijs. Het dient nergens toe om te zeggen dat dit een toekomstig toneel is. Waarom is het dan aan ons geopenbaard? Met welk doel heeft God ons laten zien wat er

eenmaal zal gebeuren, dan alleen om het ons nu al te leren. Het is niet slechts een mededeling over de toekomst, maar dient ertoe onze harten nu reeds in gemeenschap te brengen met Gods gedachten en een beschrijving – een schilderij – te geven van de eredienst die passend is voor de heiligen. In de toekomst zal er ongetwijfeld een volkomen en ongestoorde aanbidding zijn. Ik neem aan dat wij allen duidelijk begrijpen dat de aanbidding van het Lam, van de Heer Jezus, die voor ons is gestorven en opgewekt, in overeenstemming is met de wil van God de Vader.

Voor onze tegenwoordige situatie is het duidelijke besef dat wij de Heilige Geest hebben ontvangen van levensbelang. Wij hebben de zekerheid dat Hij ons nu leidt, doordat wij de Vader en de Zoon kennen. Ik wil hierover nog iets zeggen. Hoe kunnen christenen die samenkomen weten op welke manier zij aanbidding moeten brengen? Weet u soms niet dat de Heilige Geest is uitgestort met het uitdrukkelijke doel ons als kinderen van God te leiden? En als Hij ons leidt in onze wandel en onze dienst, dan geldt dit evengoed voor de eredienst en de aanbidding.

Daarom vinden we in 1 Korintiërs 14 dat als de gemeente bijeen is, er naast het gebed ook dankzegging en lofprijzing is. Het gaat in de dienst niet alleen om de uitoefening van de gaven, of om het zingen. De verschillende elementen van de eredienst worden allemaal besproken. Wat is kostbaarder dan dankzegging of lofprijzing? Daarom is de Geest van God evengoed de praktische kracht in de gemeente in haar geheel, als in de afzonderlijke personen. De wil van de mens brengt slechts ellende. De Geest van God kan ons alleen op de rechte weg leiden. Een samenkomst om te voorzien in onze noden en behoeften is op zijn plaats. Maar er zijn ook momenten dat de Heilige Geest ons tot aanbidding brengt. De ene keer kan God in Zijn grootheid voor onze aandacht staan, de andere keer de Vader of het Lam, onze Heer Jezus Christus. Ik denk dat die dingen niet door ons kunnen worden gepland, en evenmin kunnen we er regels voor opstellen. Geestelijk inzicht, dat gevormd is door het Woord van God, zal verstaan wat nodig is op het juiste moment. Dit lijkt misschien moeilijk, maar de gemeente van God wordt niet geacht ons te ontslaan van alle vragen en problemen. We worden geoefend in dat wat helemaal onmogelijk is voor de natuurlijke mens. Als men dit beginsel loslaat, wordt de gemeente het terrein van de werking van het vlees en van de wereld. Zodra de eredienst niet meer wordt gedragen door de kracht van de Heilige Geest, geeft men de aanbidding op. Hij alleen is het die ons kan leiden, en aan Hem alleen moeten we ons toevertrouwen.

Het is een grote zegen voor ons als gelovigen, als wij trouw zijn aan de Heer en de plaats innemen die Hij ons aanwijst. Wij zullen dan handelen overeenkomstig het verlangen van Zijn hart en deelnemen aan een eredienst, die niets anders vraagt dan de tegenwoordigheid van de Heer en de kracht van de Heilige Geest. Het is duidelijk dat een ongelovige of een gelovige die nog niet is vrijgemaakt van de wet in zo'n dienst niet thuishoort. Maar als we geestelijk gezind zijn, zal dat op de juiste tijd worden gecorrigeerd zonder dat er haast bij nodig is. Denk aan het geduld van de Heer, die alle dingen op het juiste ogenblik aan het licht brengt tot Zijn eer. In geen geval is er haast nodig, maar wel altijd het besef van onze afhankelijkheid en het vertrouwen op God. De genade en de liefde zullen de harten van de kinderen van God bewaren. Dat Hij ons mag geven vast te staan, en Hem beter te leren kennen. De hoogste plaats die christenen op aarde kunnen innemen, is de plaats van aanbidders. Zij verblijden zich dat ze de Vader mogen aanbidden, die hen heeft geroepen en Zichzelf in Christus aan hen heeft geopenbaard. Zij die God aanbidden, moeten Hem aanbidden overeenkomstig de eisen van Zijn heiligheid in geest en waarheid.

Oude Sporen 2016

